

Rutger Noot

Institut de Recherche Mathématique Avancée

Université Louis Pasteur

7 rue René Descartes

67084 Strasbourg Cedex

Frankrijk

rutger.noot@math.u-strasbg.fr

Column Wiskundigen in den vreemde

L'autre pays du fromage

Rutger Noot promoveerde in 1992 in Utrecht bij Frans Oort op het gebied van de algebraïsche meetkunde. Hij bracht een jaar door als postdoc in Münster. Daarna werd hij aangesteld als Maître de Conférences in Rennes, een functie vergelijkbaar met universitair docent. Sinds twee jaar is hij hoogleraar algebraïsche meetkunde te Straatsburg.

Na twaalf jaar in Frankrijk te hebben gewoond vind ik het moeilijk om de merkwaardigheden van het land te onderscheiden. In het begin sprongen de verschillen met Nederland in het oog, maar na verloop van tijd veranderde de norm en vallen in Nederland de verschillen met Frankrijk juist op.

Toen ik voor het eerst een Franse collegezaal betrad verraste mij het grote aantal studenten. Kort daarna viel ook op dat de studenten hier over het algemeen geen buitengewoon hoog niveau hebben, hetgeen de eerste observatie op zijn minst gedeeltelijk verklaart. Het hoge aantal studenten heeft tot gevolg dat de wiskundefaculteiten groot zijn en daardoor hebben steden als Rennes en Straatsburg goedlopende onderzoeksinstituten met vele actieve onderzoekers. Inmiddels ben ik zo ver dat mij in Nederland het geringe aantal en het hoge niveau van de studenten opvalt. Ik krijg zelfs de indruk dat het er nog minder zijn dan tijdens mijn eigen studietijd en ik vraag mij dan ook af hoe lang het zal duren totdat een doortastende minister op het idee zal komen dat er best een wiskundefaculteit gesloten kan worden.

Wie enigzins op de hoogte is van de Franse wiskunde, weet dat dat vak hier op een hoog niveau staat, hetgeen in tegenspraak lijkt met mijn klachten over de studenten. Dit wordt verklaard door de belangrijkste merkwaardigheid van het Franse onderwijssysteem. In tegenstelling tot wat in de rest van de wereld gebruikelijk is, worden de beste studenten hier niet aan de universiteiten opgeleid maar aan de *École Normale Supérieure* en de *École Polytechnique* die elk jaar de beste studenten voor de neuzen van de universiteiten wegkapen. Zo hier en daar

(Parijs, Lyon en tegenwoordig ook Rennes) volgen deze *normaliens* een deel van hun colleges aan de universiteit, maar overal elders moeten de universiteiten zich met een tweede keus aan studenten tevreden stellen. De afwezigheid van deze goede studenten in Straatsburg heeft een duidelijk merkbaar effect in vergelijking met Rennes, vooral bij de meer geavanceerde colleges. De invoering van het 3-2-3-systeem, waar heel Europa op dit moment aan moet geloven, zal hier geen enkele verandering in brengen, dus de Europese integratie op universitair gebied zal nog wel enige tijd op zich laten wachten.

De bureaucratische reputatie die Frankrijk geniet is tamelijk verdiend. Zo staat het aantal lessen dat ik hier jaarlijks aan de universiteit vol moet maken op de tweede precies vast en worden extra uren als overwerk uitbetaald. Enerzijds levert dit een zekere bescherming op van de tijd die aan het onderzoek besteed kan worden. Aan de andere kant betekent het dat iemand die in het geheel geen onderzoek meer verricht niet gedwongen kan worden om meer onderwijs te geven. Zodoende draagt een deel van het wetenschappelijk personeel weinig meer bij aan het universitaire leven. Deze groep wordt door (vroeg) pensionering overigens wel gestaag kleiner en langzamerhand stromen actievare, jonge wiskundigen in.

Twee jaar geleden ben ik van Rennes naar Straatsburg verhuisd. Dankzij de hoge mate van centralisatie verschilt de gang van zaken aan de universiteit in Straatsburg nauwelijks van die in Rennes, afgezien van de afwezigheid van de *normaliens*. Voor het dagelijkse leven is de situatie anders. Dit is waarschijnlijk de minst Franse stad van het land. Straatsburg is door de eeuwen heen afwisselend Frans en Duits geweest en dat heeft duidelijk zijn sporen nagelaten. Na een tiental jaren in Rennes vertoefd te hebben is het nu net of ik weer terug ben in Nederland, afgezien van de voertaal. Ik twijfel er overigens niet aan dat ik daar heel anders over gedacht zou hebben als ik rechtstreeks van Nederland naar Straatsburg geëmigreerd was.

